

מיהו מנהיג? הצעה לפעילות

מטרות

- בירור התכונות הנדרשות למנהיג.
- היכרות עם מנהיגים שונים ופועלם.
- הטמעת ערכי מנהיגות בחיי היום יום של התלמידים.

מהלך הפעילות:

1. משחק פתיחה – מלך התנועות:

מתנדב יוצא החוצה. הקבוצה בוחרת משתתף שיהיה "מלך התנועות" – המשתתף בוחר בכל פעם תנועה כלשהי, אפשר להחליט על תנועות שקשורות למנהיג כגון: הצדעה, ידיים על המותניים, אצבע קדימה וכדו'. קוראים למתנדב. "מלך התנועות" מתחיל את התנועה וכל הקבוצה אחריו בניסיון להסוות את ה"מלך". על המתנדב לזהות מיהו ה"מלך". ניתן לשחק כמה פעמים, כל פעם עם מתנדב אחר. ניתן להחליט ש"מלך" שזוהה – יצא החוצה כמתנדב. לסיום נשאל את ה"מלכים": איך הרגישו כשהובילו את הקבוצה אחריהם? עד כמה היה קל/קשה? איך הרגישו כלפי הקבוצה? נשאל את הקבוצה: איך הרגישו להיות מובלים ע"י ה"מלך"? עד כמה היה קל/קשה להסוות את המלך? עד כמה המלך היה רגיש ומתחשב? נשאל את המתנדבים: כיצד הצליחו לזהות? מה עזר להם לגלות מיהו המלך?

2. מנהיגים מפורסמים:

נשאל את הקבוצה: איזה מנהיגים הם מכירים? מי הם המנהיגים שלהם? למה הם נחשבים מנהיגים בעיניהם? מניחים מול הקבוצה את תמונות המנהיגים ותיאורם. מבקשים מכל משתתף לבחור את המנהיג הראוי ביותר בעיניו. עורכים סבב בו כל אחד מספר מי המנהיג שבחר ומסביר למה בחר בו ואיזה תכונות/כישורים הפכו אותו למנהיג. הערה: ניתן להפעיל במתודה של "קפה דילמה", כאשר כל קבוצה לומדת על המנהיג "שלה" ודנה בשאלות כגון: מה היו תפקידיו?, מה הפך אותו למנהיג?, אילו תכונות/כישורים עזרו לו להנהיג?

3. מיהו מנהיג ראוי?

מתחלקים לקבוצות בנות 3-4 משתתפים. נותנים לכל קבוצה לוח "מיהו מנהיג" וכרטיסי תכונות. על כל קבוצה לבחור מבין התכונות את 8 התכונות החשובות ביותר למנהיג. לסיום, כל קבוצה מציגה את הלוח שלה, בודקים יחד אילו תכונות נבחרו ע"י כל/רוב הקבוצות, מסבירים מדוע תכונות אלו חשובות למנהיג.

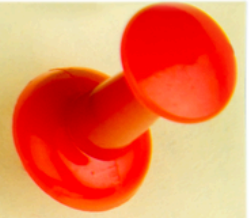
4. מיהו מנהיג ראוי? משחק דיגיטלי

קישור למשחק מספר קוד 44879

הדפים הבאים
עמודים 3-10
מיועדים להדפסה
לעבודה ולחלוקה בכיתה
לתלמידים

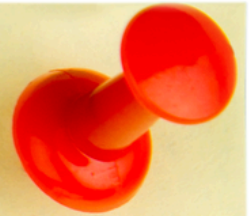
משה רבינו מנהיג מקראי

התורה מספרת שילדותו ונערותו עברו על משה בבית פרעה, מלך מצרים. כשגדל יצא יום אחד וראה איש מצרי מכה איש עברי מאחיו. הוא הרג את המצרי וטמן אותו בחול. ביום אחר ראה שני עברים מתקוטטים, כעס עליהם ומתשובתם הוא מבין שעובדת הריגתו את המצרי נתגלתה. משה חושש שפרעה ישמע על כך ויבקש להמיתו, ולכן נמלט מפניו למדין. במדין הוא עוזר לבנות מדין ומשקה את צאנן ומתקבל בכבוד מלכים אצל יתרו. הוא נושא לאשה את ציפורה בת יתרו והופך לרועה הצאן של יתרו במדבר. כך לאחר שנים רבות נגלה אליו ה' בסנה הבוער ומבשר לו שהוא אשר ישיע את ישראל מצרתם. משה ביקש להשתחרר מהשליחות הזאת, ואף התווכח עם האל, אך בסופו של דבר הוא יוצא לתפקיד ולאחר עשר המכות במצרים מוציא את ישראל ומוליך אותם 40 שנה במדבר לארץ ישראל. במשך תקופה זו, הוא התנסה פעמים רבות על ידי העם המרדן, ואף חולל נסים רבים. באחת מהפעמים כשהכה בסלע במקום לדבר אליו, נענש משה, שלא יוכל להיכנס לארץ ישראל. משה קיבל את התורה במעמד הר סיני ומסרה לעם ישראל אך לא זכה להיכנס עם בני ישראל לארץ כנען ומת לאחר שראה אותה מפסגת הר נבו.

דבורה הנביאה מנהיגה מקראית

היא דמות מן המקרא, מהמנהיגים המושיעים שקמו לישראל בתקופת השופטים ומי ששפטה את הארץ ביחד עם ברק בן אבינעם, דבורה היא אחת משבע הנביאות הנזכרות בתנ"ך, נוסף על היותה נביאה היתה גם שופטת, מינוי יוצא דופן בעולם הגברי של אותם ימים. נראה שבזכות היותה נביאה התמנתה לשופטת והייתה "למנהיגתו של העם" גם בזמן שלום וגם בעת מלחמה. בעת ההיא היו בני ישראל נתונים תחת שליטת הכנענים, בתפקידה כשופטת מושיעה- מנהיגה, החליטה דבורה ליזום מלחמה נגד הכנענים ולשם כך איתרה ומינתה את ברק בן אבינעם כמצביא הצבא הישראלי. ברק התנה את קבלת התפקיד בהשתתפותה של דבורה, תגובת ברק מעידה על מעמדה הרם של דבורה, אך הייתה למורת רוחה. היא הסכימה לדרישת ברק אך ניבאה שתהילת הניצחון לא תהיה שלו - אלא של אישה. דבורה היא זו אשר קבעה את זמן היציאה לקרב. בעקבות המלחמה וניצחונם של דבורה וברק על סיסרא, מפקד הצבא הכנעני, השתלטו שבטי ישראל על כל צפון הארץ, ושקט שרר במשך 40 שנה.

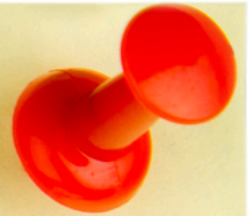
הרב אברהם יצחק הכהן (הראי"ה) קוק (1865 - 1935)

אחד מאנשי הרוח היהודים הגדולים והמשפיעים במאה ה-20, איש חזון, מקובל ופוסק הלכה, סופר ומשורר, רב ראשי, מנהיג ציוני וגיבור תרבות של הציונות הדתית. עלה לארץ בעלייה השנייה וגילה יחס אוהד לאנשי היישוב החדש ולהתיישבות העובדת בארץ ישראל. היה מעורה בחיי היישוב היהודי בארץ, ובכלל זה בתחום החינוך, והקים בירושלים את ישיבת "מרכז הרב" במטרה להכשיר מנהיגים יהודים. לאורך חייו התמודד עם המורכבות והסתירות של הקיום היהודי בעידן המודרני של השכלה וציונות. שימש כרב בלונדון ופעל למען הצהרת בלפור. בגיל 44 חזר לארץ וכיהן כרב בירושלים. הקים את הרבנות הראשית והיה לרב הראשי האשכנזי הראשון ולסמכות ההלכתית העליונה בארץ בתקופה מכריעה וסוערת. אהדתו לציונות החילונית, הפתיחות להשכלה ולתרבות הכללית וכן פסיקותיו עוררו התנגדות רבה בקרב אנשי היישוב הישן. נפטר ב-1935 בגיל 70, וביתו היה למוזיאון, "בית הרב קוק". על שמו הוקמו מכון ליהדות וכן הוצאת ספרים - הוצאת מוסד הרב קוק - המוציאה לאור גם את כתביו. המושב הדתי כפר הרוא"ה שבעמק חפר נקרא על שמו

נְלִסְוֹן (רוליהלאלה) מַנְדֵּלָה 1918-2013

נולד בדרום-אפריקה בזמן שלטון של לבנים שהנהיג משטר של הפרדה גזעית בין שחורים לבין לבנים, והפלה לרעה את השחורים. השחורים נאלצו לעבוד בעבודות הקשות, אשר השכר שלהן מועט, והם סבלו מעוני ומרדיפת השלטונות.

מנדלה למד משפטים והיה עורך הדין השחור הראשון בדרום-אפריקה.

הוא הצטרף לתנועת ההתנגדות של השחורים בדרום-אפריקה והיה לאחד ממנהיגיה הבולטים. במהלך הפגנה נעצר ונכנס לכלא. לאחר שחרורו ירד למחתרת אך נתפס ונאסר שוב. האשימו אותו בקשירת קשר נגד השלטון ובפעילות חבלנית ושלחו אותו למאסר עולם.

בתקופת המאסר הארוכה שלו היה סמל של המאבק במשטר ההפרדה הגזעית. וכך אמר: "הרעיון שאני נאבק למענו, הוא של חברה דמוקרטית וחופשית. בחברה זאת כל בני האדם חיים ביחד בהרמוניה, בשוויון הזדמנויות. זהו רעיון שאני מוכן גם למות למענו." לאחר שנים רבות של מאבק בוטלו חוקי ההפרדה הגזעית. נלסון מנדלה יצא לחופשי ונבחר לעמוד בראש תנועת ההתנגדות.

מנדלה והנשיא הלבן, דה-קלרק -שיתפו פעולה זה עם זה ובבחירות שנערכו ב-1994 השתתפו לראשונה גם השחורים. מנדלה נבחר לכהונת נשיא דרום-אפריקה וזכה בפרס נובל לשלום.

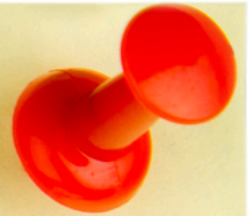
גולדה מאיר (1898-1978)

גולדה מאיר עלתה מארצות הברית. כבר כילדה בלטה בכושר המנהיגות שלה, ואף ארגנה סיוע לתלמידות עניות כדי לרכוש להן ספרי לימוד. כשבגרה רצתה ללמוד בתיכון אך הוריה התנגדו והיא ברחת לבית אחותה הגדולה. שם נחשפה לפעילות פוליטית והצטרפה למפלגת "פועלי ציון", שם פגשה גם את מוריס - בעלה. ב-1921 עלתה לארץ ותוך זמן קצר היתה מזכירת מועצת הפועלות, שעסקה בזכויות נשים עובדות. גולדה פעלה לגיוס כספים למען מדינת ישראל הצעירה בארצות הברית ולאחר הקמת המדינה מונתה לצירה הראשונה של ישראל במוסקבה. היתה שרת העבודה בשנים קשות שבהן הגיעו לארץ מאות אלפי עולים ופעלה כדי לצמצם את האבטלה. הובילה את הקמת הביטוח הלאומי, שמבטיח הכנסה לאזרחים שאינם יכולים לעבוד. מונתה לשרת החוץ ובשנות כהונתה התרחבו מאוד קשרי החוץ של ישראל. בשנת 1973, בזמן כהונתה כראשת ממשלה, פרצה מלחמת יום כיפור. למרות סימני האזהרה, הפתיעה התקיפה של מצרים וסוריה את הממשלה ומערכת הביטחון וגרמה לישראל אבידות רבות. הדבר השפיע על גולדה שראתה בעצמה אחראית למה שקרה. חצי שנה לאחר המלחמה, בניגוד לדעת חבריה בהנהגה, התפטרה מראשות הממשלה.

דונה גרציה (1510-1569)

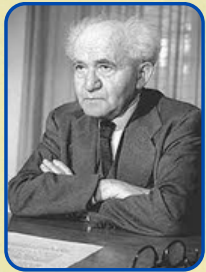
דונה גרציה נולדה למשפחת אנוסים בפורטוגל. התחתנה בגיל 18 לבן עשירים אך זמן קצר לאחר מכן הוא נפטר והותיר אותה אלמנה צעירה ועשירה. בגלל שנאת היהודים היא עברה עם בתה לבלגיה. שם, פעלה למען היהודים האנוסים ועזרה בהברחתם, עד שנאלצה לברוח. היא התיישבה בוונציה שבאיטליה אך נאסרה לאחר שגילו את יהדותה. כשהשתחררה, עברה לעיר אחרת באיטליה, הצטרפה לקהילה היהודית והחליטה להפסיק את חייה הכפולים כאנוסה ולחזור ליהדות בגלוי. היא המשיכה בפעילותה המסחרית וניצלה את עושרה כדי לעזור לפליטים יהודים שברחו מהאנטישמיות, והייתה לדמות נערצת. כאות הוקרה הטביעו לכבודה מדליה שנשאה את דיוקן פניה ואת תואר הכבוד לו זכתה - "גראציה נשיא". בשנת 1553 היגרה לאיסטנבול, בירת האימפריה העות'מאנית - ובכך הסתיימו 17 שנות נדודיה באירופה. שם, פעלה רבות למען קהילות היהודים בטיפוח החינוך היהודי ובעזרה לנזקקים. היא רכשה לעצמה מעמד כלכלי ומנהיגותי ונחשבה לנציגת העם היהודי, למנהיגת הקהילה המקומית - וליהודייה העשירה בעולם. דונה גרציה נרתמה לסייע למגורשי ספרד שביקשו לעלות ארצה: היא קיבלה מידי הסולטן התורכי, את הזיכיון על אדמת טבריה וסביבותיה ותמכה רבות בבניית העיר. יש אומרים כי היא הייתה האישה המפורסמת והחשובה ביותר בהיסטוריה היהודית של ימי הביניים למרות שלא זכתה להקים בית בישראל ונפטרה בגיל 59.

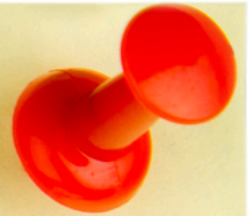
מנחם בגין (1913-1992)

בילדותו היה בגין חניך בתנועת ה"השומר הצעיר", וב-1929 הצטרף לתנועת הנוער בית"ר, שהוקמה והונהגה על-ידי זאב ז'בוטינסקי. למד משפטים בוורשה וקיבל הסמכה. כשפרצה מלחמת העולם השנייה נעצר בגין על-ידי המשטרה החשאית הסובייטית בחשד לפעילות ציונית ונשפט לשמונה שנות מאסר במחנה עבודה בסיביר. לאחר ששוחרר הגיע ב-1942 לישראל ומונה לנציב בית"ר בארץ. זמן קצר לאחר מכן נתמנה למפקד הארגון הצבאי הלאומי (אצ"ל), ושימש מפקדו. ב-1944 הכריז האצ"ל, בהנהגת בגין, על מרד בשלטון הבריטי בארץ ישראל והחל בשורה של פעולות צבאיות נגדו: הפריצה לכלא עכו, שחרור עצירי המחתרות, ופיצוץ מלון המלך דוד בירושלים. בקום המדינה, הקים בגין את תנועת "החרות", שימש מנהיג המפלגה וראש האופוזיציה בכנסת. ב-1977 עמד בראש הליכוד והושבע לתפקיד ראש הממשלה. חתם על הסכם שלום עם מצרים וקיבל יחד עם סאדאת-נשיא מצרים, את פרס נובל לשלום. בהיותו שר ביטחון הורה על הפצצת הכור הגרעיני בעיראק ובבחירות לכנסת ה-10 נבחר שוב לראש הממשלה. ישראל בהנהגתו פינתה את חצי האי סיני לפי הסכם השלום עם מצרים. בימיו התרחש מבצע "שלום הגליל" בלבנון ועורר מחלוקת ציבורית קשה. הלחץ הציבורי ומות אשתו בנובמבר 1982, הקשו על בגין להמשיך בתפקידו, ובספטמבר 1983 התפטר מראשות הממשלה. את שארית חייו בילה בגין בהסתגרות בביתו והופיע בציבור רק לעתים רחוקות. נפטר ב-1992 ונקבר בהר הזיתים בירושלים..

דוד בן גוריון (1886-1973)

ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון של מדינת ישראל. נולד בשנת 1886 בפולין, גדל בבית ציוני - בית שתמיד חלמו בו על ארץ ישראל. בגיל 14 כבר התחיל להיות פעיל בתנועת הנוער הציוני. בגיל 20 הגיע בפעם הראשונה לארץ, ליפו בזמן שלטון התורכים. הוא חלם לבנות את ארץ ישראל, לכן עבד קצת בבניין ומשם עבר לגליל, לעבוד בחקלאות. מהר מאוד הפך למנהיג היישוב. הוא הספיק גם ללמוד משפטים בטורקיה אך הטורקים שחששו ממנו, קראו לו מורד וגרשו אותו לאמריקה. גם באמריקה לא הזניח את החלום על הקמת המדינה. הוא סבב בין אנשים, מנהיגים וקהילות ודיבר רק על דבר אחד: הקמת מדינה יהודית לעם היהודי. כשהתורכים עזבו את ארץ ישראל והאנגלים הגיעו, חזר בן גוריון לארץ עם אשתו, והפך לראש ההנהלה הציונית וראש הסוכנות היהודית. בתפקידו זה פעל לסיום השלטון הבריטי והקמת המדינה. ב-14 במאי 1948 הסתיים השלטון הבריטי ובן גוריון מונה לראש מועצת העם. הוא כתב עם חבריו במועצה את מגילת העצמאות ומיד לאחר מכן הכריז על הקמת המדינה. כראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל ושר הביטחון, הוביל את מלחמת העצמאות, הקים את צה"ל וקלט המוני עולים מכל העולם. בן גוריון הקים ערים, מושבים, בתי ספר ומפעלים. בשנת 1953 התפטר מראשות הממשלה ועבר לגור בנגב, בצריף קטן בקיבוץ "שדה בוקר". הוא האמין שהדבר החשוב ביותר לפיתוח הארץ הוא יישוב הנגב, ורצה להפריח את השממה ולגור שם בעצמו כדוגמא לכולם. בן גוריון נפטר בשיבה טובה בן 87 שנים.

מרים פרץ

נולדה בשנת 1954

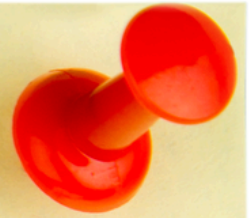

היא אשת חינוך ישראלית ששניים מבניה, קציני צה"ל, נהרגו בקרב בעת מילוי תפקידם. מאז היא מרצה בקרב בני נוער וחיילי צה"ל. כלת פרס ישראל למפעל חיים לשנת 2018, על פעילותה לחיזוק הרוח היהודית-ישראלית. כמו כן, הדליקה משואה בטקס בהר הרצל בשנת 2014. פרץ התמודדה בבחירות 2021 לתפקיד נשיאת מדינת ישראל, אולם הפסידה בהתמודדות ליצחק הרצוג.

שרה אהרונסון

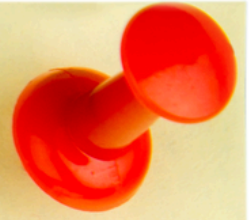
(1890-1917)

נולדה במושבה זכרון יעקב למשפחת איכרים בני העליה הראשונה. בצעירותה נישאה שרה ויחד עם בעלה עברו להתגורר בתורכיה, בשנת 1914, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, החליטה שרה לחזור לארץ ישראל. בדרכה ארצה הייתה עדה למעשי הרג נוראיים שעשו התורכים בארמנים וגם הגיעו אליה שמועות על רדיפות נגד הישוב העברי בארץ. כל אלו הגבירו את תחושתה כי יש להתנגד לשלטון התורכי בכל מחיר. עם הגיעה לזכרון יעקב עבדה בתחנת הניסיונות החקלאית של משפחתה בעתלית והצטרפה לארגון המחתרת ניל"י "נצח ישראל לא ישקר", שהוקם בידי אחיה אהרון כדי לסייע לכוחות הבריטיים לכבוש את הארץ מידי התורכים. ארגון ניל"י העביר ידיעות לבריטים באמצעות יוני דואר וכן בעזרת האניה הבריטית "מנגהם" שפקדה בקביעות את נמל עתלית. עד מהרה היתה שרה לדמות מרכזית במחתרת ותרמה לה ממידת המסירות, ההקרבה והתושייה. בשנת 1917 לאחר שהתורכים גילו יונת-דואר של ניל"י ליד קיסריה, הקיפו כוחות-צבא את זכרון יעקב וראש משפחת אהרנסון עונה כדי להציל מפיו פרטים על פעולות הריגול של הקבוצה. גם שרה עצמה עברה ארבעה ימים של עינויים אבל לא מסרה דבר, והשיבה בשתיקות-בוז או בחרפות ואיומי-נקם. לפני שעמדו להעבירה לדמשק ירתה בעצמה מאקדחה, ונפטרה לאחר 1 ימים מהפציעה. במכתב אחרון שהצליחה להעביר לידי המשפחה באחד מימי העינויים כתבה בין השאר: "אנו הקרבנו את עצמנו אבל הצלנו את העם, גאלנו את הארץ". היא הובאה למנוחות בבית העלמין של זכרון יעקב

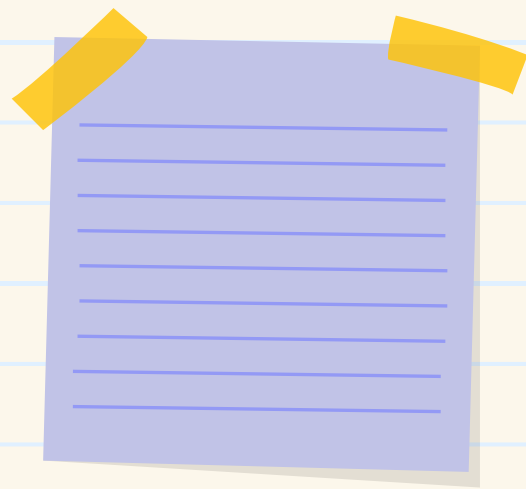
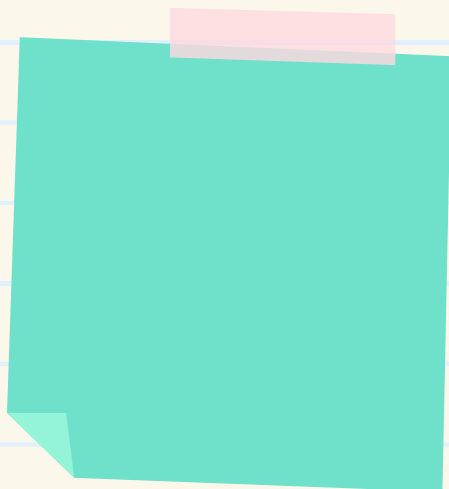
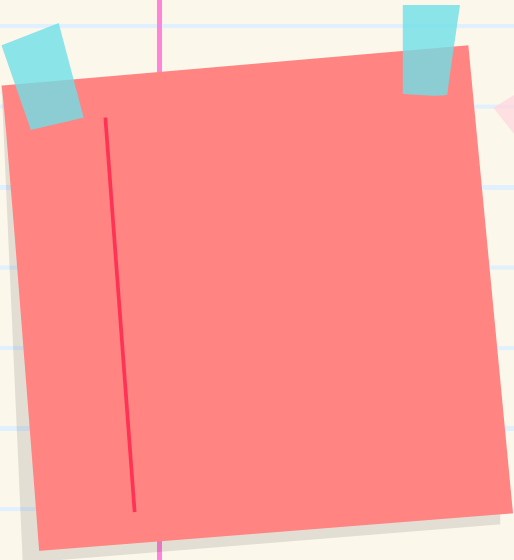
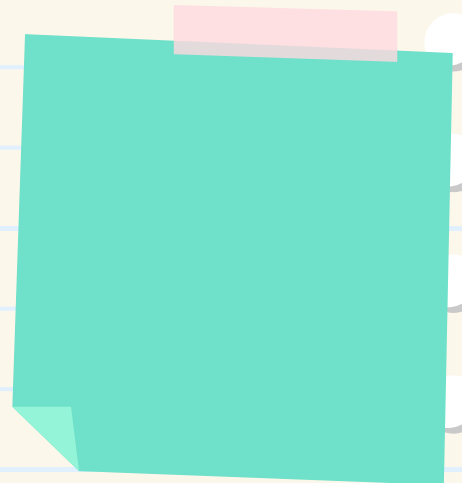
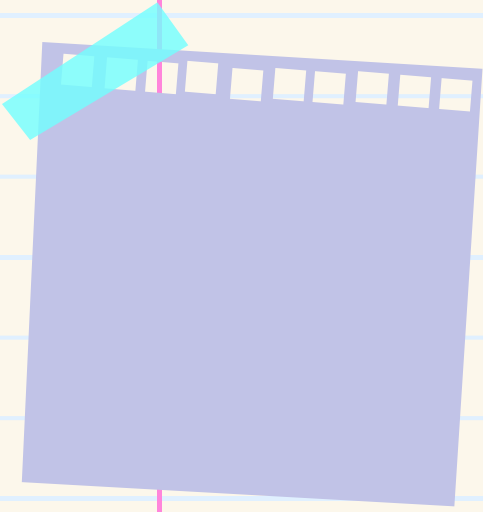

הנרייטה סאלד (1860-1945)

נולדה בארצות הברית ושם גדלה ופעלה בתחומי החינוך והתרבות היהודית. סאלד הייתה מורה, מחנכת, מנהיגה ציונית, מייסדת הסתדרות הנשים הציוניות "הדסה" בארצות הברית ומי שהקימה לימים את המרכז הרפואי "הדסה" בירושלים. קרבתה לפליטים היהודים ממזרח אירופה שהגיעו לארצות הברית עוררו בה הזדהות עם הרעיון הציוני, וביקוריה בארץ ישראל עוררו אותה לפעילות ציונית. בביקורה הראשון בארץ היא כתבה ביומנה: "ציונות - או לא כלום!". לאחר שראתה מקרוב את העוני והמחלות ששררו בארץ, יזמה את הקמת ארגון הדסה בישראל במטרה להביא לארץ שירותי רפואה וסיוע. בגיל 60 עלתה הנרייטה סאלד לארץ, הקימה וניהלה בית ספר לאחיות וייסדה את בית הספר הראשון לעובדות סוציאליות בארץ ישראל. שבע שנים לאחר מכן מונתה לחברה בהנהלה הציונית והייתה לאישה הראשונה בתפקיד זה. במסגרת תפקידה ריכזה את מחלקות החינוך והבריאות. בגיל 73 מונתה למנהלת עליית הנוער, מפעל אשר הוקם בתקופת השואה במטרה להציל ילדים ובני נוער מן התופת הנאצית ולהעלותם לארץ. בזכות פעילותה זו זכתה לכינוי "אם היישוב". סאלד לא התחתנה ולא היו לה ילדים, אך כל תלמידה וחניכיה היו כילדיה, את הכינוי "אם הכבוד של עם ישראל" העניק לה מאיר דיזנגוף, ראש העיר הראשון של העיר תל-אביב. הנרייטה סאלד נפטרה בגיל 85, וכהוקרה על פועלה כאישה-מנהיגה הוכרז יום פטירתה, ל' בשבט, כיום האם בישראל - הוא יום המשפחה בימינו.

מיהו מנהיג?

סובלני	סבלני	מדבר בנימוס
מתנסח בבהירות	שואף למצוינות	בעל חזון
בעל כושר דיבור	בעל כושר שכנוע	מופנם
ישר	חכם	אוהב אדם

אחראי	בעל יכולת ארגון	בעל יכולת תכנון
בעל יכולת השפעה	כריזמטי	יצירתי
בעל יכולת הקשבה	בעל כשרון אסתטי	ידידותי
נאמן	נוח לבריות	דובר אמת

דבק במטרה	דייקן	מאיר פנים
בעל חוש הומור	בעל יכולת עבודה בצוות	

אוהב ללמוד	אמין	שקדן
אוהב ללמד אחרים מניסיונו	נוח לבריות	שומר סוד
יודם	אוהב להיות מעורב	אוהב לעזור
גאוותן	גיבור	בעל גמישות